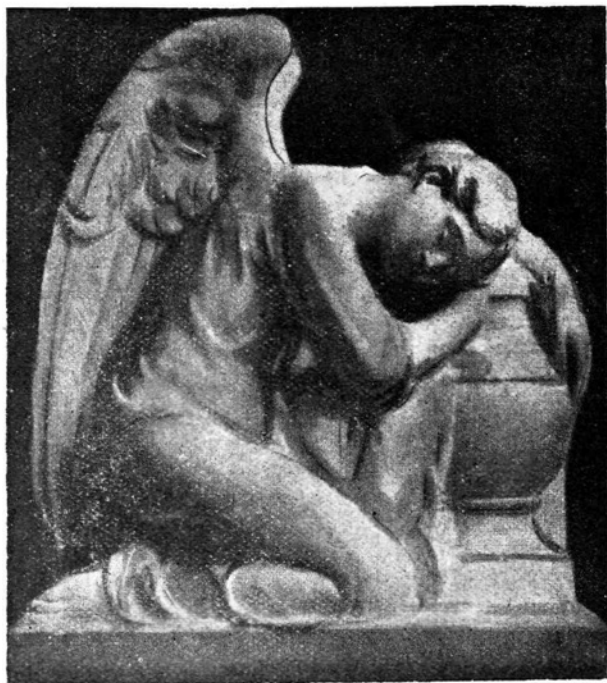

*So z žalujko tožno
se meglé sklonile,
kakor priče neme
grejo čez gomile*

*Kakor da v gomilah
duše vseh ječijo,
kažejo resnico
in jo govorijo:*

*in rosijo solze,
ki nebo jih plaka ...
Kdo živi še v sreči,
kdo veselja čaka?*

*Pomni, da si človek,
da bežijo leta,
da so dobra dela,
slaba dela šteta.*

B.

Pomenki.

O stanu.

Bral sem dobro primero. V pristanišču stoji ladja, ladja brez krmarja; z razprostrtimi jadri samo vetra čaka. Ko potegne veter, pa zaplove v morje. Zaplove pa, kakor že veter zapiha. Če pride piš od večera, zažene ladjo proti jutru; če pride od jutra, jo zapodi proti večeru; če od pol dneva pride, jo zanese proti polnočni strani, in narobe. — Tako si izbirajo mnogi mladi ljudje stan. Malomarno čakajo, da pride slušajen veter, kakršenkoli, in jih zanese kamorkoli. — V veseli družbi se ujame dvojce oči, dve srci zagorita — in hitro zajadrata dve ladji v zakonski stan.

Tam se pokaže dobro plačana služba, protekcija bi bila, alo — brž proti tistemu stanu! Prednost imajo sicer neporočeni, a nič zato: ostanem pač neporočen, neporočena. Mladega moža se loti v zapuščeni noči svetobolje — in hajd! zapre se v samostan ... A še bolj nego na mlade ljudi same, vplivajo večkrat slučajni vetrovi na njihove starše. Tam, glej, dobra partija: Dekle, ne kujaj se, pojdi v zakon! V svetu je čast in denar za tega, kdor zna, v duhovskem stanu ni dandanes nič: Sin, izbij si iz glave pobožnjaštvo in duhovski stan! Inteligentni stanovi so v teh časih slabi, praktični kaj veljajo: Otrok, ozri se na praktično plat. In tako dalje ... Ah, in kolikrat je vse to nápak! Napak za srečo tostran in onstran groba. — Čuj mladina, stariši čujte! Ne to, kje se blišči v daljavi zlato in vabijo visoke palače in svetli automobili —; ne to, kje kliče sijajno mesto, mamijo oko gosposka obleka in odlikovanja —; ne to, kjer gladijo srce radost in smeh in godba in petje in ženketanje čaš, od opojnih strasti prekipevalojih ... ne vse to, marveč eno bodi merodajno za vsakega, kdor si zbira stan — ali me bo ta stan v resnici *osrečil*.« (Dr. Opeka, O božjih klicih).

Ni vse zlato, kar se sveti in ni vsaka zvezda večernica. Veliko je stanov na svetu in v vsakem je sreča doma — a ne za vsakega. So trgovci in delavci, kmetje in obrtniki, duhovniki — a vsak stan ima svoj določen delokrog, za vsak stan se zahtevajo primerne sposobnosti, veselje in

Poklic.

Ali ste že kedaj mislili na to, kaj pravzaprav pomeni beseda poklic? To je klic, ukaz, nujno povelje. V templu je spal deček Samuel. V spanju je na enkrat zaslišal klic: »Samuel, Samuel!« Hitro je vstal in hitel k velikemu duhovniku Heliu, meneč, da ga ta kliče. Toda Heli ni klical. Deček vnovič zaspil in spet začuje isti klic. Zopet steče k velikemu duhovniku in v drugič zve, da ga ta ni klical. Takrat se je zavedel Heli, da je ta glas klic božji in je naročil dečku, naj na ponovni klic odgovori: »Tukaj sem, Gospod, ti si me klical!« In Vsevedni ga je pozval, da je stopil na čelo izvoljenemu ljudstvu. Postal je sodnik v Izraelu in prevzel s to službo nase obenem vse težave, nevarnosti in bridkosti, ki so bile združene z njo.

Ta pomen, prijatelji, ima beseda poklic: življenska naloga je, katere si človek ne izbira samohotno, temveč mu jo določi višja moč s tem, da ga

stori sposobnega za določeni stan in mu vlije obenem veselje do dela, ki naj ga izvršuje v tem stanu. Da, brez sposobnosti in veselja, nikar ne izbiraj stanu! Ga ni hujšega na svetu, kot je

zgrešeni poklic.

Dobro je dejal nekdo, da je človek z izgrešenim poklicem kakor izpahnjena ud: če že sploh kaj dela, dela s težavo in nevoljo v srcu. Brez veselja in zmožnosti je stopil v svoj stan. Stanovsko delo mu je postala peza, rad bi se ga otresel. Da vsaj za hip pozabi svojo nesrečo, zahaja v gostilno in skuša v vinu vtopiti boleost. Nemiren je. Kakor če premakneš magnetno iglo iz prave smeri, ki je smer proti severu, tako je nepokojno srce človeka, ki je zgrešil življenjsko zvanje.

Te vrste ljudi so prava nesreča nele zase, temveč za celi narod. V njih zastoni iščeš podjetnosti, iznajdljivosti, navdušenja. Prava mōra so, ki tlači vse, s katerimi žive skupaj. Do svojega stanu nimajo ne spoštovanja, ne ljubezni. Vedno hvalijo le druge stanove, blagrujejo in zavidajo druge ljudi v njihovih poklicih, vsakčas so pripravljeni menjati svoj stan z drugimi: zakonski s samskimi, samski z zakonskimi, učitelji z duhovniki, ročni delavci z duševnimi, trgovci z obrtniki itd. — taki ljudje sami sebi grenijo življenje in si izpodmikajo pogum za vsako čvrsto delo. Je ni hujše megle nad gorami, pod katerimi bivajo narodi, kot je megla zgrešenih poklicev, ki jim jemlje vsak visok polet.

Pa odkod to? Saj si videl nevesto, ki je s smehljajem na ustnih šla k poroki, in drugo, ki je skakljaje hitela v mesto, kjer jo je čakala služba. Slišal si fanta, ki je prepeval oni večer, ko mu je oče prepisal posestvo in drugi je zavriskal, ko mu je došla vest, da je napravil skušnjo za mojstra. Odkod poznejša žalost, mrkost, nezadovoljnost, prepir, pretep, obup? — Zgrešili so poklic. Iskali so v njem vse kaj drugega, kot poklic, gledali so v tem stanu le rože veselja, kupe denarja, in ugodnosti telesne — čez noč pa so se jim odprle oči in bili so razočarani. Zlasti v naših dneh ne vprašajo več oni, ki si izbirajo stan, ali imajo do njega resnično veselje, ali jih bo zadovoljil, ali ne. Vse gleda lena zunanost, na notranje odnose, do nameravanega stanu, ne jemljejo več ljudje obzira.

Včasih smo hodili v ljudsko šolo. Še danes se spominjam, kako smo se pogovarjali pred šolo in po šoli o domačem delu. Z ognjenimi očmi je pripovedoval fantič, da zna že konja vpreči, drugi se je bahal, da zna že orati, tretji, da je že tri rednje pokosil! Vsi ti otroci so se veselili onega dne, ko bodo vzeli slovo od šole in se posvetili kmečkemu stanu.

Če jih obiščem danes, vidim, da so možje na svojem mestu. Z veseljem mi razkazujejo nove hleve, vinograde, sadne vrtove in vkljub vsem težavam se čutijo srečni in zadovoljni s svojim stanom.

Spominjan se, da smo imeli takrat med součenci bledega, tihega fantiča. Njegov oče je bil mizar. Ne morete si misliti s kakšnim veseljem smo šli s tem pobčem v delavnico. Kaj je že vse znal! Kroglje nam je stružil, očetu je pomagal žage brusiti in celo oblati je znal. Tudi ta fantek se je veselil onega dne, ko pojde iz šole in začne očetu pomagati pri delu.

Dandanes je malo drugače. Veliko staršev pošlje otroke v fabriko, ne za to, da bi se kaj naučili, tudi ne zato da bi se pripravili za kak stan —

ne: samo za to, da služijo denar! Iz teh ljudi postanejo potem osebe brez poklica. Delo jih teži. Redkokedaj gredo z veseljem v fabriko, malokrat se zadovoljni vrnejo. Nimajo pravega stanovskega dela, katerega se veseli deček, o njem sanja fant in se v njem zadovoljnega počuti mož. Ti delavci ne morejo sami ničesar lastnega ustvariti. Stroj teče in stroju morajo slediti delavci. Zastonj, da bi kdo delal po svoje — mora tako, kot hoče mašina. Ta nesvoboda je vzrok, da išče delavec — rekel bi — svojega stanu izven fabrike, v družini, društvu in občini. Tam v tovarni dela in se peha, da zagotovi obstanek sebi in družini — a njegovo pravo mesto, pravi poklic je — družina. Tudi če sikajo iskre in ropotajo stroji — v svojem srcu nosi tak mož ženo in otročiče — in ti ga šele sprijaznijo z delom.

Večina naših mladih ljudi ne gre v fabrike, volijo si svobodne stanove. Žalibog, da pri tem velikokrat odloča zopet zunanji blesk, čast in denar. Verjetno, da sreče v teh ljudeh ni. Ako rabi človek sploh katero prostost, mu je nujno potrebna prostost, ko si izbira stan.

Iz prisiljenih nevest, primoranih duhovnikov, učiteljev, kmetov itd. — postanejo nesrečni ljudje, ki zamorejo v nesrečo spraviti še tisoče drugih samo za to, ker so zgrešili poklic.

Kam?

Končali so šolo in prinesli domov odpustnico. Država je storila svojo uradno dolžnost. Uradno, pravim. Da, pustila je otroke v močan vrtinec življenja in jim dala prosto roko, da se nadalje izobrazujejo, kakor vedo in znajo. Od vseh strani se steza proti tem otrokom nešteto rok, ki jih skušajo zgrabiti in izrabiti njihovo pičlo znanje in slabotne moči. V kakšne roke bodo padli ti negodni tisoči? V divje in izžemajoče, ali v mile in ljubeče? To so vprašanja, ki vstajajo pred očmi staršem, ko prepuščajo cvet svojih nad in palico svoje starosti toku življenja?

Kam naj ga dam?

Veliko jih je v hiši in vsi hočejo jesti. Ni pa denarja. Umevno, da skuša oče sina, komaj odraslega, čimpreje pripraviti do zaslužka. Odločitev je enostavna: v fabriko naj gre, služiti ga damo! Posebno v onih družinah, katerim je smrt ugrabila očeta, je ta sklep gotova stvar. Skromne razmere, v katerih živijo, jim ne dopuščajo, da bi dali sinove učiti se rokodelstva, še manj, da bi jih poslali v šole. Naj so otroci še tako nadarjeni, naj imajo še večje veselje za ta ali oni stan — vsled pomanjkanja v družini so obsojeni, da postanejo ljudje — brez stanu, neuki delavci, orodje v rokah izžemalcev. Revščina vodi komando nad dušnim in telesnim razpadom teh nesrečnih bitij. Tej grozni socialni nesreči ni zaenkrat mogoče postaviti jezov. Država jih noče, občina jih ne more, dobrodelnih ustanov ni. — Tu bi bile umestne ustanove od strani onih, ki so varno ob očetovi roki priromali v stan, ki jim daje dobiček. Ustanove, nele za dijake, temveč tudi za obrtne vajence revnih družin so tu na mestu.

Pa ni vedno le revščina vzrok, da gre toliko mladine v službo, ki do naša le dobiček, ne daje pa stanovske zavesti, samostojnosti in znanja. Drznem se reči, da so starši sami velikokrat najhujši tatovi stanu, ki bi ga lahko dosegel njih sin. Oni prokleti pohlep po denarju z ene strani, in ona

prismojena ljubezen do otrok z druge strani — tirata otroke v delo, ki išče le denar.

Take starše bi imenoval kratkovidne pajke, ki z denarjem omrežijo svoje kote, obenem pa izsesajo kri iz svojih otrok. Lahko bi si pritrgali na obleki in zlasti na pijači, kakor delajo pravi očetje, ki s svojimi prihranki sezidajo sinovom trdno stanovsko stališče, ob katerega se naslanjajo tudi sami v sivih letih svojega življenja.

Poznamo očete, ki v svoji popustljivosti in nemarnosti prepuste otroke valovom. Sinu se toži po učenju, prost hoče biti, takoj prvo nedeljo želi imeti denar, da si kupi cigarete, tovariši ga vabijo — starši pa molče in prepuščajo otroke svoji volji, češ: bo pa hitrejše bogat. V resnici pa postanejo ti sinovi ubožni telesno in moralno. Ker že preje niso bili navajeni spoštovati auktoritete, divjajo brez vaje v življenje, kjer utonejo v vinu, pohotu in neredkokedaj v poneverjenju.

Očitajo nam Slovencem, da smo narod hlapcev, fakinov, delavcev, ki nimajo izobrazbe in nam prepuščajo tudi take službe. Ali nismo tudi sami krivi tega očitka? Očetje, roko na srce, kadar iščete odgovora na vprašanje: Kam naj ga dam!

Kam naj jo dam?

Dasiravno je vprašanje ženskega poklica v glavnem rešeno, vendar zlasti v naših dneh silovito narašča število deklet, ki si iščejo kruha v službah, več ali manj primernih njihovim telesnim in duševnim močem. Ženska je in ostane po svojem poklicu mati, soproga, gospodinja. Zato je nujno potrebno, da se vsaka dekle, čeprav išče drugod službe, izuri v dobro in vestno gospodinjo. Ni s tem rečeno, da naj zanemarija pripravo na službo, ki jo namerava vršiti v slučaju, da ji je odvzeta možnost možitve, oziroma, da nima za to veselja. Najbolj zaničevanja vredna so ona dekleta, ki s prekrizanimi rokami čakajo ženina, da jih »odreši« in jim preskrbi bodočnost. Takih »neodrešenih nevest« je razmeroma več v meščanskih družinah, kakor na deželi. Razumljivo! Brez ozira na to, da je prilika za možitev na kmetih ugodnejša, imajo ta dekleta na razpolago več primernih služb, kot so, služkinja, delavka v tovarni itd. Nevarnost je v tem, da zlasti delavke po tovarnah pogrešajo vsake gospodinjske izobrazbe in so velikokrat prava nesreča za moža in otroke. Druga velika nevarnost za telesni in duševni razvoj takih deklet je, da premlade, mnogokrat pred 16. letom vstopajo v tovarne. Prah, slab zrak in večurna stoja silno kvarno vplivajo na njih telesni razvoj in na dekliško poštenje, ki je tu večkrat v nevarnosti. Pozornost starišev je v tem slučaju nujno potrebna.

Večina deklet po deželi gre v službo k družini. Vkljub temu, da služkinje nimajo toliko zaslužka, kot tovarniške delavke, je vendar njihovo mesto neprimerno boljše raditega, ker imajo ravno v družini, pri kateri služijo, lepo priliko, da se usposobijo za gospodinjstvo. Treba je seveda paziti, da starši oddajajo dekleta v službo le takim družinam, kjer ni v nevarnosti njih telesno zdravje in zlasti poštenje. Zdi se mi, da imamo zlasti mi Slovenci, vse premalo društev, ki bi čuvala služkinje pred izrabljanjem, zvodništvom in moralno propalostjo. Večkrat se vrnejo te blodnice v domačo vas in okužijo s svojo modo in skvarjenim življenjem celo vrsto poštenih tovarišic. Brezdvomno je najlepši poklic za vsako inteli-

gentno dekle — učiteljski stan. Mirno lahko rečemo, da so ravno učiteljice na ljudskih šolah one, ki so vzgojile narodu največ najboljših mož in mater, na katere smo lahko ponosni v najtežjih slučajih. Seveda je poleg stroškov za šolanje potrebna tem dekletom zlasti velika vztrajnost, samoodpoved in trdno zdravje. Istotako upravičeno pa lahko trdimo, da so učiteljice, ki so prevzele svojo službo le radi denarja, ali zato, ker se ne vedo kam vtakniti, neizmerna nesreča za otroke, stariše in narod, ker s svojim razdvojenim življenjem poparijo kot slana nežne cvetove izročenih otrok.

So še drugi stanovi, v katere stopajo dekleta, da si preskrbe eksistenco. Kot pravilo pa velja: Dekle je ustvarjeno za mater. Le idealna odpoved, ki je znak junaške požrtvovalnosti, more deloma nadomestiti njih glavni poklic, ki je in — vkljub modernim razmeram — ostane: materinstvo.

Študent naj bo ...

(F. S. Finžgar.)

Pred župniščem so stali oče mati in sin Francelj, na pragu pa župnik Janez. »Ste se odločili, oče?« »Poskusimo eno leto. Zakaj majhna je naša kajža. Za dva sina ne bo v njej prostora. Morda tegale spravimo do lažjega kruha.«

Župnik je zajel iz tobačnice velik sčep, ponosljaj, zaobrnivši glavo na desno in levo, pa izpregovoril: »Poskusite! Povem vam pa: to je stava v loterijo!« — Nato je obmolknil in potegnil veliko plavo ruto iz žepa.

Fant je gledal v častitljivega starčka z velikimi vprašajočimi očmi. Zakaj njegovih besedi ni razumel. Toda razumel jih je oče in občutila jih je mati.

»Loterija, kaj ne? Se težko zadene. Pa nikar, če mislite, da bi bilo napak za nas in zanj.« — »Oče, kar je sklenjeno, je sklenjeno. Fant naj gre. Poznam ga.« Tedaj je stopil župnik bliže Francelju, z levico ga je prijel za brado, desnico mu položil na glavo, da mu je pogledal na dno velikih, hrepenečih oči.

»Prerokujem vam, dasi nisem prerok, ampak poznam jaz takele: Kamor se nagne, tako bo. Če na pravo, malo tako pravdanskih, če na levo, pa bomo vsi objokovali to uro, ko smo dognali: Študent naj bo!«

»Kakor je božja volja,« je dostavil oče, in družina se je poslovila od župnika.

Domov grede niso govorili. Sin je razmišljal o župnikovih besedah. Ali te misli so bile kratke in pravzaprav zoperne njegovemu srcu, katero jih ni umelo. V sebi je občutil samo veliko koprnenje, skrivnostno čakanje. Nekaj velikega se bo zgodilo. To je slutil. Mračna zavesa je bila pred njim. V nemiru bi bil najrajši zacepetal z nogami, iztegnil roko in odgrnil to zaveso, da bi videl, kaj je za njo: Veliko mesto — velikan-ske hiše — novi součenci — učitelji — ki se jim pravi profesorji, torej nekaj novega — in več jih bo, ne en sam, kakor sedaj v ljudski. Vse to mu je povedal sosedov dijak. In še marsikaj mu je govoril o tujem jeziku, besede grozne in neznane, da je mislil Francelj: Preklinja! Spominjal se je posebno živo, ko mu je pripovedoval na paši o strašni knjigi. »Če prideš vanjo — in to se zgodi, da ne veš kdaj — plačajo stariši deset goldinarjev.« Z grozoto ga je to navdalo. Zakaj brez nehanja je slišal povdarjati očeta: »Denar je v trdih pesteh! S krvavimi žulji ga služimo! Na beraško palico nas lahko spraviš, če ne boš priden!«

V tem hipu se mu je zazdelo, da je njegova pot odločena, zgostilo se mu je pred očmi, v zmešnjavo, iz katere je jasno žarel le en plamen: hrepenenje. — Takrat, ko se oglasi to hrepenenje ko se je v rodni hiši po dolgem modrovanju izreklo: Študent naj bo — v tistem hipu se je redno podpisalo pismo: Izročimo to mehko srce — trpljenju

in boju: morda zmaga — morda pade, morda je ta dan začetek sreče rodne hiše — morda pa so udarili z usodno palico po skali, iz katere privro solze...

Tako je še dandanes s slovenskimi sinovi, ko si izbirajo stan. Bridke so te ure in potrebne dobre, ljubeče besede. Vsaj to jim dajte vi, ki jih pošiljate v šole!

Čevljar Juka.

(F. Lienhard.)

Potoval sem v majski noči skozi gorsko vas. Iz neba je svetil mesec in veličastna skrivnostna tihota me je spremljala na poti. Ta globoki mir so motili udarci s kladivom, prihajajoči iz nizke kočice koncem vasi. Zdaj pa zdaj so umolknili in majska noč se je oddahnila v svojem spanju.

Skozi majhno okno je brlela luč, na tri nožniku je sedel suhljat mož in udarjal s kladivom po usnju. Pa je v presledku odložil kladivo in vbadal s šilom v čevlji. Globoko na nosu so mu počivali naočniki in z močnim jermenom je tiščal čevlji h kolenu.

Bil je mož dolžnosti.

„Dober večer, mojster“, sem pozdravil. „Pozno je že, pa še vedno pri delu!“ — Pogledal je iznad očal, zamrmral. „Dober večer“ in vladal naprej. Šele, ko je končal vrsto, je odložil čevlji in me povabil, naj vstopim. Sedel sem na trinožnik, mu povedal, da grem v mesto in začudeno povpraševal, zakaj stanuje tako na samem, oddaljen od mesta.

„Imam ženo“, je rekel, „pa ne more prenašati mestnega šuma“. „Bog pomagaj! doslej sem mislil, da so samo meščani nervozni, zdaj vidim, da je ta bolezen tudi pri vas“.

„Ne, gospod“, me prekinel čevljar, „pri nas imamo drugo bolezen. Moja žena je že 15 let mrtvoudna, niti vstati ne more“. — „Kdo ji streže?“ „Imam hčerko štirinajstletno, pohabljen je in ne more hoditi. Obema stremem sam“.

Pospravil je čevlje, umil si roke, nabasal pipo in nadaljeval: »Vidite, gospod, tako je! Bili so časi, ko sem bil mlad, kot vi. Vedno vesel, poskočen pomočnik. Seznanil sem se s svojo ženo in se poročil. Rečem vam, da srečnejšega življenja ni imel nihče na tem božjem svetu, kot midva. Čez leto dni sva dobila otroka. Od takrat leži žena mrtvoudna in zraven nje pohabljen otrok. Petnajst let je že tega!«

Povem odkrito: Ko sem poslušal tega priprostega moža, ki ga je Bog tako strašno obiskal s trpljenjem zlasti, ko sem videl njegovo globoko udanost — sem se čudil, in bilo me je sram.

»Občudujem vas,« sem nadaljeval. »Ni jih veliko na svetu, ki bi tako udano nosili svoje breme. Poznam ljudi, ki so v podobnih slučajih začeli popivati, še celo take može poznam, ki so pustili ženo in otročiče v revščini in jo popihali v Ameriko.«

»Niso vredni imena »oče«. Jaz pa vršim svojo dolžnost, kot že Bog hoče. Če je odločeno, da še 15 let trpim, pa bom trpel. Poglavitno je, da sem z Bogom zadovoljen. Isto pravi tudi žena in hčerka.«

»Zadovoljen? Pa vkljub vsej nesreči?«

»Da, vkljub vsem težavam.«

Tako se je končal moj razgovor z možem, ki je razumel svoj poklic in ga vršil vkljub bridkostim, ki so ga zadele. Želel sem veliko takšnih mož svojemu narodu, stisnil čevljarju krepko roko in odšel v zvezdno majsko noč...

Društveno knjigovodstvo.

V zvezino pisarno je vstopil fant, ki so ga rodile naše gore. Društveni tajnik je bil in rad bi izvedel kaj podrobnega o društvenih revizijah, s katerimi je strašil zadnji »Čolnič«. »Še vse bi šlo,« je pripomnil, »le ti preklicani društveni zapisniki mi delajo preglavico. Pri nas smo vzeli vse društveno poslovanje prav po domače. Imamo samo eno knjigo in v to vpisujemo vse: seje, imena članov, dohodke in izdatke. Vem, da to ni prav, pa kaj hočem, ko nisem še nikoli imel prilike videti urejenega poslovanja. Povejte mi, prosim, zakaj zahtevate več knjig, pokažite mi, kakšne so te knjige in podučite me, kako naj vpisujem v te zapiske, ker bi rad, da revizor najde naše društvo v redu.«

Kdo ne bi bil vesel takega fanta! Sedla sva. Iz predalov sem vzel vzorce za društveno poslovanje in začela sva »šolo«. — Predvsem je bilo treba dati odgovor na prvo vprašanje.

Čemu društveno knjigovodstvo?

»Poglej prijatelj,« tako sem začel, »že stari ljudje učijo nas, ki smo mladi, da je red polovica življenja. Če že zasebno življenje, kjer je človek odgovoren samemu sebi, zahteva reda, kaj naj rečemo o društvenem življenju, kjer voditelji niso odgovorni le samim sebi, temveč celemu društvu! Saj ti je znano, kako je z društvenimi voditelji in odborniki. Velikokrat se menjajo in njihova mesta zavzamejo novi. Koliko neprijetnosti in zmešnjav je olajšanih naslednikom, če prevzamejo vse knjige in zapiske v redu. Dobro veš nadalje, da morajo društveni odborniki vsako leto dati račun o svojem delovanju pri občnem zboru. Šmentano nerodno je, če si odbornik šele zadnji dan izprašuje vest in sestavlja poročila in račune »po spominu«. Sam uvidiš, da je tako poslovanje nezanesljivo in klavrno.«

»Ne rečem,« je pristavil, »vendar veste, mi smo kmečki fantje in nismo za kanclijo.«

Zasmejala sva se oba. »Za kanclijo« sem ponovil, »imaš prav, gorje društvu, iz katerega bi nastal urad in trikrat gorje tajniku, ki bi hotel postati »kanclist«. Takim ljudem pravimo birokratje. Kjer se zaleze ta vrsta ljudi, tam ima društvo več knjig, kot predavanj, več pisanih izkaznic, kot delavnih članov, več odlokov, kot prireditve, več praznote, kot življenja in seveda — več preprirov, kot prijateljstva. Brezdvoma raje pridem v društvo, kjer vlada med člani prijateljsko društveno življenje, kot v društvo, kjer vlada v »pisarni« strog red, katerega pa med člani ni. To priznam. Priznal boš pa tudi ti, da je vzorno društvo le ono, kjer je red povsod:

med člani in v zapisnikih. — Vidiš, prijatelj, če boš vestno vodil svoje društvene zapiske, še zdaleka ne boš raditega postal »kanclist«. Pač pa je mogoče, da bo ravno to društveno poslovanje napravilo iz tebe vzornega gospodarja, ki bo znal tudi pri kmetijstvu vzdržati red v računih in ti dalo podlago za občinskega moža, ki ne bo samo kimal pri sejah, ampak pogledal včasih tudi v občinsko poslovanje in iz njega presodil gospodarsko stanje v občini.

Ti društveni zapisniki nosijo sicer mrtve črke in številke, a kdor jih zna čitati, najde v njih življenje. Kaj se ti zdi?« »Prav imate, samo znati je treba!« — »Zadel si. Jaz bi pa vseeno drugače rekel: učiti se je treba. Noben človek še ni učen padel z neba — tudi društveni tajniki ne. Zato bova kar kratko malo pregledala, kateri so

Najvažnejši društveni zapisniki.

V zadregi je bil. Nezaupljivo je gledal na kup tiskovin, katere sem položil predenj, češ, saj se ne naučim! — Spet sva se smejala, on iz zavesti, da je nehote prišel med »kancliste«, jaz pa v prepričanju, da je začetek že polovica uspeha. Da ga ne bi preplašil, sem začel z manjšimi tiskovinami. Pokazal sem mu vijoličast listek, na katerem je stal napis

članska izkaznica.

Tako izkaznico je poznal. Pripovedoval je, da ima v domačem društvu vsak član in vsaka članica tak listič. Te izkaznice se slovesno izročijo v društveni sobi vsakemu, kdor se na novo vpiše in ga odbor sprejme. Navadno stori to društveni predsednik od slovesnih društvenih praznikov, kot so obletnica, sv. Jožef, predsednikov god itd. Kdor nima te izkaznice, ne dobi knjige iz knjižnice, nima dostopa k društvenim večerom, ne more sodelovati pri igrah in tudi pri petju ne. — Pojasnil sem mu, da imajo te izkaznice še drug pomen. Danes, ko nam oblastva tako ovirajo in otežujejo javne prireditve, lahko društvo za svoje članstvo priredi privatno prireditev, pri kateri se pa morajo vsi udeleženci izkazati s članskimi izkaznicami. Za tako prireditev ni potreba nobenega dovoljenja. Istotako služi ta članska izkaznica onim, ki se preselijo v drug kraj, kot priporočilo za sprejem v ondotno društvo. Seveda je treba to izkaznico pravilno izpolniti. Med izvajanjem je »učenec« potegnil iz listnice višnjeve listek in mi ga pokazal. Bila je to članka izkaznica. Izkaznica je bila pravilno izpolnjena. Številka ob desnem robu pomeni tekočo številko glavne društvene knjige. Janez Mencinger je bil redni član društva. Plačeval je članarino, določeno na občnem zboru in sodeloval kot društveni pevec pri zboru. V slučaju smrti ali izstopa vzame društveni tajnik izkaznico nazaj in vpiše sprejembo v glavno društveno knjigo. S to razlago sva bila kmalu pri kraju. Ker je bil moj prijatelj tajnik, je hotel poznati predvsem knjige, katere mora voditi on sam. Predložil sem mu

Glasila se je tako:

Št. 24.

Članska izkaznica,

s katero podpisano načelstvo *Prosvetnega društva v Jamljah* potrjuje, da je gospod *Janez Mencinger* iz *Jamlj*

.....redni društveni član.

Jamlje, dne 3. julija 1923 :

Franc Tomec
predsednik

pečat

Andrej Vrečko
tajnik

Številka ob desnem robu pomeni tekočo številko glavne društvene knjige. Janez Mencinger je bil redni član društva. Plačeval je članarino, določeno na občnem zboru in sodeloval kot društveni pevec pri zboru. V slučaju smrti ali izstopa vzame društveni tajnik izkaznico nazaj in vpiše sprejembo v glavno društveno knjigo. S to razlago sva bila kmalu pri kraju. Ker je bil moj prijatelj tajnik, je hotel poznati predvsem knjige, katere mora voditi on sam. Predložil sem mu

društveni zapisnik.

To je obsežna knjiga, sestavljena iz belega, le počez črtanega papirja in navadno trdno vezana. Ta knjiga služi v zapisovanje odborovih sej, o katerih sestavlja zapisnik društveni tajnik. Zapisnik naj bo sestavljen kolikor mogoče vestno in natančno. Pri sejah naj si tajnik zapiše vsa važnejša poročila in odborove sklepe na list papirja in *takoj* po seji sestavi zapisnik ter ga vpiše v društveni zapisnik, da do prihodnje seje ne pozabi važnejših sklepov. Vsaka seja naj nosi zaporedno številko, datum in imena odbornikov, ki so se seje udeležili. Pred sejo javi predsednik dnevni red, t. j. točke, ki se bodo v določeni vrsti obravnavale pri seji. V istem redu naj se točke, razprava in sklepi vpišejo tudi v društveni zapisnik. Ko je seja spisana, jo podpišeta navadno društveni predsednik, oziroma podpredsednik in tajnik. Pri vsaki seji se prečita zapisnik prejšnje seje in se, ako je prav sestavljen in so v njem vsi sklepi, odobri. Tajnikova naloga je, da opozori one, ki so prevzeli kakšno obveznost, naj jo do prve seje izvrše.

Fant me je z zanimanjem poslušal in se odkritosrčno obtožil nerednih vpisov, katere je večkrat šele neposredno pred drugo sejo hitro vtaknil v društveni zapisnik. Na vprašanje, ali se smejo v ta zapisnik vpisovati tudi občni zbori, sva bila oba mnenja, da je za to boljši poseben zvezek, se pa pri manjših društvih lahko uporabi primerno število zadnjih strani kot zapisnik občnih zborov.

Po teh podatkih sva prešla na najvažnejši zapisnik, katerega mora voditi društveni tajnik zelo skrbno. Pokazal sem mu knjigo. Bila je to pravzaprav mapa. (lepenka) v katero je bilo všitih več pol. Na platnicah je bilo z velikimi črkami napisano

Glavna knjiga.

Zakaj tak naslov? Brezdvoma za to, ker je ta knjiga ena najvažnejših društvenih knjig. Iz nje je namreč razvidno število članstva, natančen naslov vsakega posameznika, dan vstopa, oz. izstopa in pa vplačevanje društvene članarine po mesecih. Knjiga je razdeljena tako, da lahko služi pet let. Nadzorstvo nad vplačano članarino ima poleg blagajnika tudi tajnik; ker je zlasti tajnik v rednem stiku s člani, jih na podlagi te glavne knjige lahko redno opozarja na zaostalo članarino, ki jo dolgujejo blagajniku.

Ta društveni zapisnik naj odbor večkrat pregleda in razpravlja o članih, ki so vpisani v društvo. Pri vsakem naj se dožene, jeli delaven ali nedelaven, ali plačuje redno članarino, ali je njegovo obnašanje tako, da ne dela društvu sramote itd. Tajnik ne sme vpisati prej uda v glavno knjigo, dokler ga ni sprejel odbor v svoji seji. Za dan vstopa veljaj redno oni, ko je odborova seja sprejela priglasenca med društvene člane. Izstop člana se v slučaju smrti naznači s križcem, v slučaju izključitve ali prostovoljnega izstopa pa s prvimi tremi začetnimi črkami (izk., izs.)

Če ima društvo več članov, svetujemo, da ob koncu glavne knjige napravi tajnik abecedni seznam (register) in vanj vpiše po abecednem redu vse člane s številko glavne knjige. N. pr. A. 1. — Abram Franc, št. gl. knjige 1. A. 2. — Arko Miroslav, št. gl. knjige 2. B 3. — Božic Peter, št. gl. knjige 3.

Vzorec nam pokaže, kako izgleda ta glavna knjiga.

Štev.	Ime in priimek	bivališče	pri- stopil	iz- stopil	plačal članarino za												skupaj	
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		12
1	Ivan Jenko, posestnik	Lesovo št. 15	1920 1./III.		1920			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	20
					19													
					19													
					19													
					19													
2	Stanka Munih, prodajalka	Vrh št. 2	1921 1./I.	† 1922 3./V.	1921	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	24	
					1922	/	/	/	/									8
					19													
					19													
					19													

Med tem, ko govori glavna knjiga o članih, je pa v vsakem društvu potrebna še druga knjiga, v katero se vpisujejo v glavnih potezah vse važne prireditve in dogodki v društvu. Ta knjiga, počezno črtana, se imenuje

Društvena kronika:

V njo naj vpisuje tajnik vse dogodke, ki so za društvo zgodovinskega pomena. Ker navadno objavljajo društva svoje prireditve po časopisih in poročajo o delovanju v »Čolniču«, jim svetujemo, naj izstrižejo poročila iz časopisov in nalepijo v knjigi. Na ta način bo še čez leta ta knjiga jasno govorila potomcem o kulturnem delu, ki ga je vršilo v burnih, težkih časih domače društvo. Zgodovina je tudi za društva najboljša učiteljica.

Med tem je zazvonilo poldne. Poslovala sva se s prijateljem in sklenila, da se vidiva zopet popoldne in pri tej priliki obravnavala še druge društvene zapisnike, med njimi zlasti blagajniški dnevnik, opravični zapisnik in izposojevalno knjigo za društveno knjižnico.

Obiski.

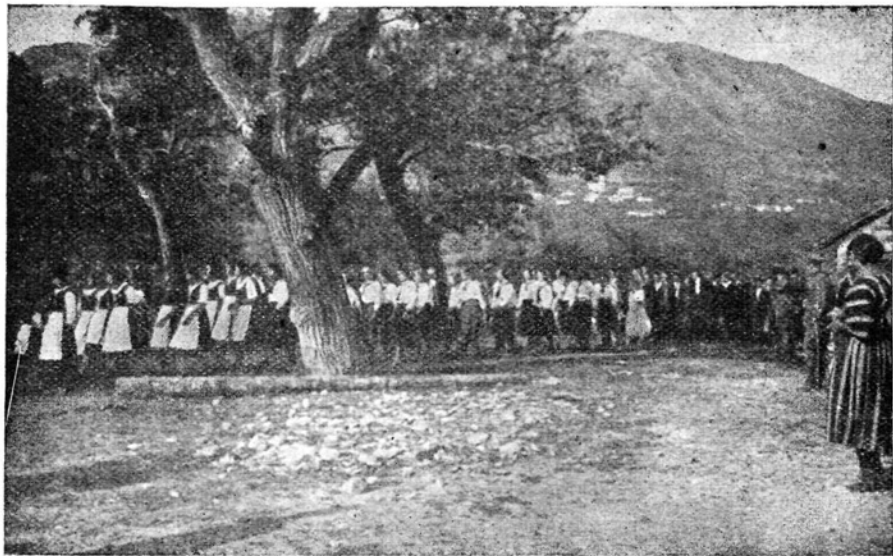
Prijatelji se radi obiskujejo. Je skoro ni nedelje, pa kaj pravim nedelje — ga ni večera, da ne bi prišli bližnji znanci skupaj, sedli na ognjišče, za peč, ali na klop pod latniki in se pogovorili o gospodarstvu, o otrocih, o stanju v deželi in po svetu. Ti obiski dajejo sosedom možnost, da se medsebojno pouče v stanovskih vprašanjih, da utrdijo prijateljske vezi med hišami v soseski in dobijo ob tej priliki novega poguma pri stanovskem delu in zaprekah. To so domači, družinski obiski.

Isti namen in pomen imajo tudi društveni obiski, ki jih uradno imenujemo »revizije«. Ne mislimo pri tem na skupne sestanke podeželskih so-

sednjih društev, temveč na obisk, katerega napravi odposlanec Zveze pri učlanjenih društvih. Tudi ti obiski imajo družinski značaj. Samo društveni člani in članice imajo dostop k tem sestankom.

Čemu te revizije?

Ste že čitali kdaj vprašanja na platnicah »Našega Čolniča«? Pomembna so. In ko bi vam povedal, da prihaja na Zvezo dan za dnem nešteto drugih vprašanj, zadevajočih društveno delovanje, kaj porečete: Ali ni umestno, da pride človek osebno v društva, ter jim da natančna pojasnila, ki jih pismeno ni mogoče dati? — Brezdvomno zlasti prosvetno delo zahteva vedno novih iniciativ, pobude in nasvetov. Včasih so bila naša društva samo shajališča zabaveželnih ljudi, dandanes so postala prave družinske šole, kjer naj člani in članice dobivajo pojasnil o stanovskem in splošno izobraževalnem delu. Vsaka politika je izključena od teh večerov, kot mora biti izključena iz prosvetnih društev sploh. Vprašanje ljudske vzgoje in izobrazbe je tako vzvišeno pri vseh kulturnih narodih, da bi ga oskrunilo vsako politično umešavanje in da ga doslej še nobena kulturna država ni upala niti oddaleč ovirati, zavedajoč se, da je izobraženo in moralno vzgojeno ljudstvo najtrdnjši steber vsake družabne tvorbe. Da bi se po deželi, zlasti med društvi, vzbudilo in gojilo delo za moralni preporod in umstveni napredek naših društvenikov — v to služijo predvsem revizije.

Prosvetna društva v evh. sprevodu v Logu.

Kako se vrši revizija?

Evo vam zglede! *Prosvetno društvo v Števerjanu* je imelo pretekli teden revizijo. Ob določeni uri je prišel revizor v društvene prostore. Od-

bor mu je predložil društvene poslovne knjige: sejni zapisnik, glavno knjigo, blagajniški dnevnik, društveno kroniko in knjižnični seznamek. Resno in natančno je prebrskal revizor vse zapisnike. Tu je našel nepopolno sejo, tam napačen vpis, zopet drugod neprimerno knjigo itd. V čast odbornikom Števerjanskega društva bodi povedano, da so bile društvene knjige splošno v vzornem redu! Nato je predsednik otvoril društveno sejo, pri kateri je vsak izmed odbornikov poročal o svojem delokrogu. Iz poročila predsednika povzamemo, da je bilo društvo ustanovljeno že 1885 leta. Med vojsko je prenehalo z delom. Pred tremi leti je nanovo zaživelo. Od tedaj je priredilo 5 predstav, 1 tabor, več pevskih nastopov in tridnevni tečaj za novo leto. Nabavilo si je že pred dvema letoma reklamni oder, žalibog, da nima dosedaj pripravnih prostorov, kamor bi ta oder postavilo. Člani se zbirajo k čitanju v mali društveni sobici, ki so jo članice lično okrasile. Zanimanje za društveno delo je povoljno. Poletno delo, razne ovire in materielno pomanjkanje ovira društveni napredek.

Za predsednikom je poročala društvena tajnica. Vseh članov in članic ima društvo 47. Seje so se vršile povprečno vsakih 14 dni. Premalo je bilo predavanj. Z društvenimi večeri nameravajo začeti v novembru.

Oglasil se je blagajnik. Navajal je vzroke, zakaj člani ne morejo plačevati višje članarine kot 6 lir letno. Na društveno glasilo »Naš čolnič« je naročenih 16 oseb. Knjižničar je podal pregled o izposojevanju knjig, katerih šteje društvo okrog 110. Nadalje so poročali zastopniki odsekov pevskega in telovadnega. Iz vseh poročil je odsevala želja po napredku in resna volja po delu.

Medtem so se zbrali v društvenem prostoru člani in članice. Z veselo pesmijo so pozdravili revizorja, ki jim je v enournem govoru dajal navodil, kako naj pogloblje in izpopolnijo prosvetno delo. Zatem so se vsi člani prisrčno poslovili od predsednika, ki odhaja z doma, zapeli so par pesmic in zadovoljni odšli domov z zavestjo, da je prosvetno delo častno in nujno potrebno za vsakega, ki hoče biti v svojem stanu na svojem mestu.

Tak je bil obisk pri Prosvetnem društvu v Števerjanu, ki naj služi obenem tudi za zgled drugim društvom, ki pričakujejo revizorja.

Društveni večeri.

Ljudje ljubimo zunanost. Vse prednosti in dobrote nosimo svetu na prodaj. V dno duše, smo užaljeni, če svet ne upošteva naših zmožnosti, brhkosti in žrtev. Skritost in notranjost sta postala za nas dve neznani, preziranja vredni besedi. Nam ljudem so podobna društva, ki jih sestavljamo. Na veliki zvon obešamo svoje delovanje, v javnost silimo s svojimi predstavami in ploskanja ter hvalisanja iščemo pri nastopih. Iz društev smo marsikje naredili komedije in predavanja hočemo prevreči v sejme. Ker smo sami taki, zahtevamo, da je tudi društvo nam enako.

Naj bo dovolj tega! Napravimo iz društev družine in ne delajmo iz njih borz! Časi so preresni za komedije. Ti resni časi nam narekujejo resno delo, pri katerem bo zaposlenih ne samo četrtina društvenikov, ampak vsi. Pustimo maso, ki hoče le zabav oklenimo se izbrancev, ki hočejo pouka in vpijejo po vzgoji. Nikar ne iščimo drugih, ko še sami sebe nismo našli! Takrat šele, ko bomo našli sebe, iščimo one, ki bodo vstopali v

svet brez tiste izobrazbe, ki smo jo bili deželni mi, in brez one vzgoje, ki smo jo uživali sami. Ali ne razumete teh besed? Povem jih odkrito: Vi društveniki in društvenice ste poklicani, da se vzgojite in izobrazite v domače učitelje in učiteljice, ki bodo v družinah nadomestili to, kar je otrokom ukradla šola. Razumete sedaj svoj poklic? Razumete ga. Za to pa pustite bobnanje in plakatiranje, omejimo zunanje kričanje in pojdemo — v društvene sobe — učiti se!

Pevski zbor v Zatominu.

Kako si jaz predstavljam te društvene večere? Takole približno. Vsako društvo naj povabi dvakrat, ali vsaj enkrat na mesec vse svoje člane in članice v društveno sobo. Pravim: vse člane in članice, ter dostavljam: samo te in ne drugih. Redno vsak mesec naj prinaša »Čolnič« natančne osnutke za te večere in po teh načrtih naj se uredi program društvenega večera. So društva na deželi, ki se jim bodo zdeli ti osnutki preveč enostavni. Prav, naj jih dopolnijo! Drugim se bodo zdeli pretežki. Naj jih skrajšajo! Vsako društvo pa, ki ima količkaj igralcev in pevcev in vsaj majhen oder, bo brez težav lahko izvedlo ta program. »Čolnič« bo prinašal le osnutke, pustil bo pa možnost izpeljave režiserjem, pevovodjem, deklamatorjem in govornikom. Le v slučaju, da bi društvo ne imelo predpisanih točk, naj se obrne na tajništvo Prosветne Zveze, ki bo radevolje proti odškodnini postreglo vsem.

Osnutki se bodo nanašali na verske in narodne običaje ter letne čase in upoštevali vsakokratno razpoloženje v družinskem življenju. Ker je začetek že polovico uspeha, predlagam dva osnutka, ki naj služita društvom za mesec november.

Osnutki društvenih večerov.

1. Društveni večer: namenjen spominu umrlih.

1. Pesem: Nad zvezdami (Pesmarica I. del, str. 118.) Na grobih (istotam, str. 116.)
 2. Deklamacija: Pozabljenim (Poezije S. Gregorčiča, Moh. družba.)
 3. Prizor: Pokopališče z grobovi. Noč, veter. Dekle-sirota pride na materin grob. Medtem zbor poje pesem iz Pesmarice II. del, str. 190. Drugo kitico poje sirota sama.
 4. Nagovor: Onim, ki so šli pred nami v večnost...
 5. Prizor: isti kot v točki 3. Zbor poje pesem iz Pesmarice II. del, str. 40. Sirota med petjem nese rože na grob materin.
 6. Govor: Kako naj krasimo grobove.
 7. Pesem: Vigred se povrne.
- Društva lahko spremenijo ta program — vendar naj bo misel enotna.

2. Društveni večer: Martinov večer.

1. Pesem: Bratci veseli vsi. (Pesmarica, II. del 127.)
2. Deklamacija: Vinska (A. Medved.)
3. Prizor: Starček s kozarcem (prizor iz Desetega brata). Pesem: »En starček je živel...«
4. Govor: Veselje in žalost v kozarcu.
5. Pesem: Prijatelj obrodile (Premrl, Pevec I. 1921.)

Ta večer je primeren tudi za predavanje o dobrotelčnosti. Slika: Sv. Martin odseka plašč beraču. Neznane točke lahko naroče društva pri tajništvu. O uspehu teh večerov naj poročajo »Čolniču«!

Društveni oder.

(Nadaljevanje.)

Hribovje.

Pri slikanju planin in snežnikov nam bodo dobro služile tudi sledeče kombinacije: belo + črno + oker. sivo + ultramarin + giallo Napoli (če te ni, zadostuje tudi giallo cromo); sivo + ultramarin + oker. Navedene skupine barve stvorijo nežne prehode iz beline snežnikov v njihove sence in v zelenje daljave. Dobro senco daje snežnikom — tudi hribovom, ki so obrnjeni od solnca — skupina: ultramarin + črno + krap (rudeči). Čim bolj se bližamo ospredju tembolj se barve spreminjajo, posebno na onih straneh, kjer je hribovje od solnca osvetljeno. Naenkrat nastopi potreba novih barv. Rabili bomo posebno takozvano barvo »blu di Parigi«. Ta

barva pa ima svoje velike muhe. Dobimo jo v mirolilnici (drogeriji) v kosih in pa za zelo drag denar. Pa brez nje ne moremo narediti najvažnejših barv. Ko smo je kupili kakih 20 dkg (1 kg mislim stane 50 lir) jo moramo silno dobro zmleti. Če ni prav dobro zmleta, se ne raztopi. Zmleta mora biti bolj kot najfinejša moka. Rabili pa je bomo zelo malo, ker mala množina zadostuje in ker z drugimi barvami zmešana prevladuje. Naredimo torej sledečo skupino barv: giallo Napoli + oker + blu di Parigi, potem giallo cadmio blu Parigi verde cromo; terra di Siena bruciata + blu di Parigi. Tako polagoma prehajamo vedno bolj od oddaljenih hribov k ospredju.

Hribovje v sredini.

Solnčna stran: Blu Parigi + giallo cadmio, verde cromo + giallo cadmio + blu di Parigi + črno; ultramarin + črno + oker. Slikamo pa tako, da na solnčni strani prevladuje rumena barva v sencah pa modra, kateri lahko primešamo malce rudeče. Pravila ne smemo pozabiti: ne mešati preveč v lončkih!

Gozd v daljavi.

Ako je gozd v daljavi, napravimo s čopičem prvo sence dreves. Zadostujejo pa le različne brezoblikovne debelemu srpu podobne ploske v katerih prevladuje mrzla barva, na pr. ultramarin in verde cromo in sentertja malce rudeče. Razsvetljena stran pa dobi na pr. blu di Parigi + giallo Napoli (če tega ni: giallo cromo) in črno.

Hribovje v ospredju.

Najbolj enostavno je, če porabimo sledečo skupino: blu di Parigi in giallo cromo. (Seve, ako bi kdo mogel dobiti giallo d'India, bi bilo mnogo bolje). Najprej s čopičem prevlečemo hrib z razredčeno blu di Parigi. Potem vzamemo en kos giallo di cromo, (ta se namreč dobi le v kosih podobnih kredi), ga malce namočimo in s tem namočenim kosom drsamo po

mokri spodnji modri barvi. Kjer hočemo, da prevladuje svetla barva, tam podrsamo bolj močno kar je potrebno na osvetljenih krajih. Ravnotako naslikamo travnike. Paziti moramo, da ne bodo travniki preveč temni, zato brez skrbi rabimo obilo giallo di cromo (bolje je giallo cadmio). Pri travnikih je dobro, da naredimo tu pa tam kako potezo s Siena ali tudi Terra di Siena bruciata.

Drevje v ospredju.

Tu ni teba veliko pomišljati na posameznosti. Najprej naslikamo velike sence. V ta namen porabimo sledeče skupine: blu di Parigi + oker + terra verde bruciata če te ni, terra di Siena bruciata in črno. Siena in blu Parigi. Potem pričnemo z velikim čopičem nanašati še vedno v ploskvah verde cromo + ultramarin. Potem vzamemo tak čopič, da z njim z eno potezo naredimo peresu podobno črto ter pričnemo slikati svetlejše plasti in sicer v ona mesta, ki smo jih izpustili, ko smo sence slikali. Zato so uporabne sledeče skupine barv: Blu Parigi + veliko oca, Ultramarin, cadmim, verde cromo + cadmium, verde cromo + Siena. Konečno potegnemo še par svetlih črt z mokrim giallo di cromo, kateremu lahko primešamo bele barve.

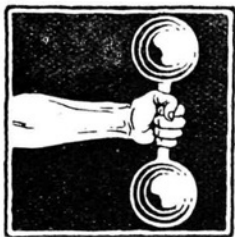
Petje.

Pevske zборе opozarjamo na važni referat o priliki občnega zbora. Zato

želimo, naj bi prišlo k občnemu zboru mnogo gg. pevovodij. Popoldne namerava pevski oddelek Prosv. zveze imeti za gg. pevovodje posebni sestanki, kjer bi se natančneje porazgovorili o pevskega tečaju, skupnih nastopih itd. Gg. okrožni pevske referentje naj prinese s seboj štatistične podatke o stanju pevske zborov v okrožju! Tega sestanka se lahko udeleže tudi gg. pevci in pevke.

Telovadba.

V nedeljo, dne 14. oktobra je sklicalo vodstvo telovadnih odsekov vaditeljsko sejo v Dornberg. Seje so se udeležili zastopniki naslednjih odsekov: Batuje, Miren, Gorica, Dornberg, Števerjan, Rihemberk in Vrtojba. Opravičilo je poslal odsek v Idriji. Zastopana nista bila odseka iz Črnič in Sv. Križa.

Seja vaditeljskega zbora je trajala tri ure. Ves čas so udeleženci držali najstrožjo disciplino in z občudovanja vredno vztrajnostjo razpravljali o naslednjih točkah: 1. Stanje telovadnih odsekov, 2. Organizacija, 3. Tehnične zadeve, 4. Naraščaj, 5. Slučajnosti.

Važnejši sklepi, ki so obvezni za vse odseke so naslednji:

Vsak član odseka, mora biti član krajevnega društva. Načelnik odseka je obenem društveni odbornik. Pri Zvezi se ustanovi poseben telovadni oddelek, ki mu načeljuje načelnik s 4 člani. Širši odbor tvorijo vsi odsekovski načelniki. Za nastopno leto so predpisane članske vaje iz l. 1923 in nove vaditeljske vaje za leto 1924. Naraščaj naj se vadi v vajah za leto 1914. Telovadni tečaj se bo vršil koncem decembra v Dornbergu.

Vsi odborniki so bili mnenja, naj odseki v zimski sezoni prirejajo telovadne akademije v društvenih prostorih.

Po končani seji so udeleženci priredili izlet v Rihemberk, kjer so v prijateljskem krogu preživeli par veselih uric.

Seja telovadnih vaditeljic je napovedana v nedeljo 21. oktobra ob 3 pop. v Sv. Križu. Spored je prinesla okrožnica.

Dijaški vestnik.

Tovariši, tovarišice! Želeli smo ga in sedaj ga imamo! Namenjen je vsem onim, ki študirate na italijanskih učiliščih in onim, katere je uka želja gnala v svet. Služi naj nam kot mentor v našem življenju, študiju in delovanju. Od vseh strani čaka poročil. Naša načela, naš stan, — vse naše težnje — bo zastopal. Čolnič naj bi bil tudi našim dijaškim letom, ki nas vzdržuje na površju, da se ne odtujimo Bogu in materi! Tovariši, razpni-mo jadra in vzemimo vesla v roko!

Akademik.

Dijaški tečaj v Črnem vrhu.

V dneh 22.—23. avgusta se je vršil v Črnem vrhu nad Idrijo običajni vsakoletni socialni tečaj, katerega se je

udeležilo okoli 40—50 oseb. Kje je iskati ono vnetost našega dijaštva, da se v tako lepem številu udeležuje vsakoletnega tečaja? Kljub razcepljenosti in raztresenosti raznih krajev je le ona močna sila v nas, ki nas žene, da se udeležujemo vsakoletnega tečaja, kjer je dana prilika, da se prijateljsko dogovorimo o vseh važnih problemih, ki so vedno v ospredju. Najglavnejši moment pa je podan v tem, da se čutimo v teh pogovorih kot doma, ko naša srca v navdušenju zagore ter se naša volja okrepi. Na teh tečajih črpamo nove sile in ono samozavest, ki nam takorekoč narekuje, da gremo med ljudstvo ter kot sejalcji vržemo dobro seme tega, kar nam je polno srce.

Predavanja so bila sicer različne vsebine, toda vse je spajala ena rdeča nit t. j. — kršč. soc. misel. Prvi predavatelj je predaval o svetovnih prosvetnih organizacijah. Peljal nas je v podrobnosti organizacije primerjajoč različne kat. organizacije po vsej Evropi med seboj. Zibel organizatoričnega duha je v Nemčiji; tam se je šolal naš Krek, tja bi moral iti vsak naš človek, ki bi hotel spoznati bistvo organizacije. Pred nas je postavil res lepo dovršeno sliko trdnih in močnih organizacij, katerih glavni namen je krepko zasidran v krščanski vzgoji značajev. Vsakemu izmed nas se je takrat porodila želja, da bi tudi v nekatera naša društva še bolj prodrli tisti veliki princip krščanske vzgoje značajev. Nato je drugi govornik podal v res lepi obliki svoje predavanje o cilju intelektualne izobrazbe. Izvajal je sledeče: Cilj intelektualne izobrazbe ni toliko v tem, da si krepimo spomin in nakopičimo čim več znanja, temveč težišče naše izobrazbe je v pravilnem razvoju intelekta. Kristijani stojimo na stališču, da je predpogoj vsega intelektualnega spoznanja moralni značaj. Cilj našega spoznanja je to, da postanemo deležni bistva vseh stvari. Živa enota, ki drži skupaj vse naše življenje je intelekt in etika, ki najde najbolj preiskušen izraz v katolicizmu.

Temu jako zanimivemu predavanju je sledila živahna debata, ki je izmed vseh debat najbolj razčistila vse nejasnosti in meglenosti. Vmes so posegli naši mladi filozofi in so na ta način dali najbolj duška svoji notranji vsebini. Kljub stoterim mislim, ki so tvorile ogroddje predavanju, se je vendar naše dijaštvo držalo jedra ter s tem najbolj dokazalo svoj pravilni intelektualni razvoj. Kakor nalašč je še sledilo novo predavanje o vzgoji kat. značaja, ki je i po vsebini i po sestavi končno dosti poudarjalo temeljne misli prejšnjih predavanj. Le žal, da se

g. referent ni mogel osebno udeležiti tečaja, kar bi še bolj dvignilo globoki pomen prave resnične vzgoje kat. značaja. Zaključno predavanje je ime- lo naslov »Kakšno nalogo ima naša inteligenca v teh krajih«. Zdelo se nam je pri tem predavanju tako, kako kadar prosimo v očenašu »Daj nam danes naš vsakdanji kruh.« Gani- lo se je v naših srcih, ko je g. predavatelj odgrnil zaveso nad žalostno polpreteklo zgodovino našega naroda. Borna je naša zemlja, še bornejši naš slovenski kmet, ki je na njej z svojim znojem in trudom zapečatil nedotakljivo pravico do nje. Ali se zavedaš ti mladi študent, da si bil poslan v šole z denarjem, na katerem se pozna kr- vavi pot tvojih starišev? Ti si sin de- lavčeve in kmečke matere, ki si mora, odkar ti je dala svoj prvi blagoslov na pot odtrgati marsikak košček kru- ha. Tedaj je tvoja najsvetejša dolž- nost, da ti slovenski inteligent posve- tiš vse svoje zmožnosti zvestobi do tvojega ljudstva, ki se zvesto drži vere svojih dedov ter se ogiblješ vse- ga onega puhlega konvencionalizma, ki razširja smradljivo brezdno med teboj in tvojim delovnim delovnim ljudstvom, iz katerega si izšel. Glej, da ne bodo one smernice in bodrilne, a jedrnate besede g. referenta ostale kakor na zidu nalepljen papir, ampak, da jih preizkušiš v živem ognju tvo- jega mladega življenja! Podpri trdi boj tvojih očetov za gospodarski bla- gobit in npravstveni preporod našega ljudstva, kateremu trgajo vero v Boga in samega sebe, da boš tudi ti koval srečo v nove zarje življenja...

Odhajajoči smo krenili z veselo pesmijo proti zatonu solnca vsak na svojo stran, Ipavci, Kraševci, Brici in Gorjani. Premierili smo vrste in ubrali ravno pot, ki pelje do Kristusa.

Soc. tečaj je priredilo dijaštvo tudi v Volčah.

Na delo krščansko!

† Andrej Čebokli.

Ob sklepu lista nam je došla izpod Matajurja tužna vest, da je umrl v Kredu na domačem domu g. profesor in pesnik Andrej Čebokli. Pokojnik je študiral v Gorici, po vojski je dovršil študije v Ljubljeni, kjer je poučeval na ženski realni gimnaziji. Bolezen, ki mu jo je zasekala vojska, ga je spravila v rani grob.

Blagi Dreja je bil vnet kulturni delavec, dober poznavalec razmer med Benemškimi Slovenci in izvrsten literat.

Hudo nam je pisati poslovilne besede fantu, kakršnih je malo med nami. Spomin Andrejev, ki leži pod Mijo in spomin Simonov, ki sniva pod Krnom, naj bo vodilna zvezda zvestobe do rodne matere onim, ki žive ob njihovem grobu!

Društveni vestnik.

Prosvetna Zveza.

Občni zbor Prosvetne zveze se bo vršil, kot je bilo že javljeno dne 25. oktobra ob 9h v zvezinih prostorih. Spored bo obsegal naslednje točke: 1. Poročila odbornikov, 2. Poročila revizorjev, 3. Poročila okrožnih zastopnikov, 4. Volitve, 5. Referati, 6. Slučajnosti.

Opozarjamo društva, naj delegatom izroče pravilno izpolnjena pooblastila. Želeti je, naj bi se bližnja društva udeležila občnega zbora v večjem številu. Vsako okrožje pa je *dolžno* poslati zastopnika, ki naj si skicira poročilo o društvenem stanju v okrožju. Na občni zbor so radi *velevažnih referatov* vabljeni vsi gg., ki se zanimajo za naše prosvetno delo. Samoobsebi je umevno, da pričakujemo na občni zbor tudi zastopstvo telovadnih odsekov, pevskih zborov in dekljskih krožkov. Udeležencem naj po možnosti povrnejo potnino društva oz. okrožja. Posebno opozarjamo udeležence na točnost. Dokažimo s polnoštevilno in točno udeležbo, da pripadamo k

disciplinirani prosvetni organizaciji! Bog živi! Na svidenje! — Odbor.

Okrožja.

Okrožni odbori naj v kratkem pošljejo poročila o zadnji okrožni seji. O priliki občnega zbora se bomo podrobneje razgovorili tudi o revizijah v posameznih okrožjih. Obenem s poročilom o seji pričakujemo tudi predlogov, ki bi prišli v pretres pri občnem zboru.

Okrožna predsednika gg. K. Supin in H. Hlede sta se izselila. Izrekamo jima iskreno zahvalo za vztrajno delovanje na prosvetnem polju. Kot namestnika sta izvoljena gg. Horvat za idrijsko in J. Klanjšek za briško okrožje.

Društva.

Velike Žablje. Po mnogih ovirah se nam je posrečilo uprizoriti Anzengruberjevo igro »Krivoprisežnik«. Igrali smo v Sv. Križu. Predstava se je vsestranko dobro obnesla. Igralci-prveneci so nepričakovano dobro pogodili svoje vloge.

Kamnje. Dne 7. oktobra je priredilo tukajšnje K. izobraževalno društvo v Potočah predstavo »Tri sestre«, ki se je dobro obnesla.

Vse točke so prišle do popolne veljave. Veseli nas vztrajni napredek društvenikov, ki so vkljub obilnemu delu požrtvovalno izvršili svojo dolžnost.

Rihemberk. Na bendimsko kvaternico smo nameravali prirediti javni telovadni in pevski nastop. V veliko začudenje smo zvedeli, da je oblastvo prireditev prepovedalo. Čudimo se tej prepovedi tem bolj, ker so vzrok za to prepoved ljudje, ki živijo od nas in se smatrajo za izobražence, vkljub temu, da ne znajo ločiti kulturnega dela od političnega. Nas ta prepoved ni prav nič odtujila prosvetnemu delu!

Števerjan. Poslovil se je od nas nemurno delavni predsednik g. H. Hlede. Društvo mu je priredilo prigrizen poslovilni večer, na katerem mu je odposlanec Prosv. zveze izročil častno diplomo v znak priznanja in hvaležnosti. Prijatelju Hilariju želimo srečno pot in kličemo v slovo: Bog plačaj! Bog živi!

Izobraževalno društvo v Avčah. Naše društvo pridno deluje. V teku enega leta svojega obstoja je imelo že celo vrsto gospodarskih in kulturnih predavanj, več zasebnih zabav in večjo javno prireditev dne 5. avgusta. Igrali smo igro »Begunka«. Igralci so svoje vloge, kolikor se more zahtevati od ljudi, ki so prvič na odru, prav dobro zadeli. Dalje se je pelo in med odmori so nam tamburali vrli Kanalci. Dne 8. septembra je društvo v svojem krogu proslavilo svojo prvo obletnico. Predaval je odposlanec »Prosv. zveze« o društvenem delovanju. Nekateri, ki jim je društvo trn v peti, so raznesli vest, češ, da je bilo predavanje protidržavno, kar je podla laž, ker je društvo popolnoma nepolitično in zato ne more in ne sme imeti nobenih političnih predavanj, ampak je vse

njegovo delovanje posvečeno le kulturi. Ako merodajne osebe o tem dvomijo, se lahko na lastne oči in ušesa prepričajo! Toliko v pojasnilo!

Dne 4. oktobra smo spremili k večnemu počitku mladega priljubljenega člana Alojzija Kolenca. Društvo se je polnoštevilno in v najlepšem redu udeležilo pogreba. Pevski zbor mu je zapel več žalostink. Ob pogledu na žalni sprevoz se je pokazalo, kako globoko se je že vkoreninila društvena zavest v naših članih.

KRŠČANSKI MLADINSKI LISTI.

Ko smo izdali »Naš čolnič«, se je marsikdo oglasil: »Kaj pa je še tega treba bilo!« Pa kako ga je treba bilo! Zdaj šele, ko so se društva morala skoro povsod umakniti z odrov, se kaže, kako prav je, da imamo svoj društveni list. Tako cela velika družina, ki se zbira v naši »Zvezi« sprejema iste misli, se ravna po nasvetih svojega lista. List je kot srce v telesu: vedno prinaša vsem udom sveže krvi in svežega življenja. To vedò vsi narodi in zato posebno organizacije krščanske mladine zelo skrbijo za dobra glasila. Poglejmo le mladinske liste v Sloveniji in Nemčiji!

Orlovski listi. Ali vesti koliko listov izdajajo slovenski Orli? Pet. »Mladost«, ki je glavno glasilo, ima 7500 naročnikov. Za odbornike izhaja »Orlovski odbornik«, ki nudi fantom navodila, kako naj vodijo društva. Izključno telovadnemu poduku je namenjen »Orlovski voditelj«. Za naraščaj izhaja »Orlič«, dekleta pa izdajajo prav res dekliško »Vigred«, ki pride na svetlo vsak mesec. Z drugim letom začne izhajati list, namenjen doraščajočim fantom.

Čujte legendo! Pred nazareško delavnico je rastla jablana in pod njo je stala kamnita klop. Priromal je izpod Labanona revež. Lačen in do smrti utrujen je sedel na kamnito klop. Mimo je prišla božja Mati s Sin-
kom v naročju. Ko je sveto Dete uzrlo rumene jabolke, je stegnilo ročico, da bi utrgalo sad. Popotnik, videč blaženo Mater, zaprosi z milim gla-
som: »Še meni dajte eno!« Bogarodica je utrgala rumeno jabolko in ga dala nebeškemu Detetu. S solznimi očesci je gledal Sinček božji zdaj Ma-
ter, zdaj reveža. Stegnil je majhno rokco, sklonil se k ubožcu in mu stisnil v roko jabolko. In glej! Rumeno jabolko je postalo zlato. Nasmehnila se je sveta Mati, z rokami je tlesnilo od veselja božje Dete in poln svetega
začudenja je pokleknil pred oba srečni, obogateli siromak.

Poznam še drugo legendo. Proti rimskim vratom je jahal vojak. Na kamnu ped vrati je sedel berač v cunje zavit. Milo je poprosil jezdeca, naj ga odene, da ne zmrzne od mraza. Vojak je ustavil konja, razgrnil plašč, ga presekla na dvoje, dal polovico revežu in oddirjal v mesto. Po noči je v sanjah videl Gospoda, odetega v vojaški plašč s katerim je ogrnil re-
veža. S prstom je kazal na vojaka in govoril krilatcem: »Glejte, s tem plaščem me je ogrnil Martin.«

Vem še drugo zgodbo, resnično in poučno. Dogodila se je pred 600 leti v gozdovih ob turinškem gradu. Skozi grajska vrata je prišla kraljevska hči ogrskega dvora, soproga turinškega kneza. Spremljale so jo dekle, obložene z oblekami za ubožce. Vse koče je obiskala, povsod delila obla-
čila, stregla bolnim, umivala rane in solnčnemu žarku podobno svetila v

bajte, zakajene z dimom nesreče in uboštva. Vračala se je knežja mati. Na potu jo sreča žena. Zgorela ji je koča in plamen je uničil še zadnja odela siromašnim otrom. Kneginja postoji in solznih oči posluša. Kot bi trenil, odveže svilen poročni plašč, izroči ga jokajoči materi in brzo odhiti v grad.

Hočete prijatelji, še kako zgodbo, znabiti iz novejših dni? Čujte jo! Po naših vaseh je polno sirot, siromakov in bolnikov. Krvava vojska je zapustila v neštetih domovih krvave sledove. A manjka junakov in kneginj, ki bi otirali solze in odpirali roke ubogim. Pač prišli so! Iz društvenih sob prihajajo dekleta z obiekami, ki so namenjene sirotnim. Za Miklavžev večer so pripravile darilca onim otročičem, ki bodo v solzah zaman čakali darov.

Pozdravljene kneginje ljubezni, slava vam, junaki dobrodelnosti, ki se boste spomnili najmlajših in najbednejših. »Resnično, resnično vam povem: Kar ste storili najmanjšemu izmed teh, ki v Mene verjejo, to ste storili Meni«!

Pomenki.

Prosti čas.

Večerni Ave! Zvon je zadonel iz lin in njegov glas je jeknil čez polje, kjer je kopal kmet, zdrknil nalahno mimo smrek, kjer je sekal drvar in se odbil od planinskih sten, pod katerimi je pasel pastir. Kmet je vzel motiko, drvar sekuro, pastir ovčarsko palico — in šli so domov. Delo so končali. Fabriška sirena! Rezko je zatulila v večerni mrak. Stroji so obstali, kladiva umolknila in stotine delavcev in delavk se je vsulo iz tovarne domov. Dovolj je bilo dela vsem.

Vsak večer zvoní zvon in vsak večer tuli sirena — a nikdar ni njiju glas tako zaželen, kot v soboto popoldne, ko zvon zazvoni sveti večer in sirena naznani delopust pred dnevom Gospodovim. Delovni čas se tedaj spremeni v prosti čas.

Ga ni človeka pod božjim soincem, ki ne bi imel — vkljub vsemu stanovskemu delu — več ali manj prostega časa na razpolago. In kaj naj počne s tem prostim časom? Dvoje je mogoče: ali ga zapravi, ali ga izrabi. S prostim časom je isto, kot s prostostjo: lahko ti je v prid, lahko pa tudi v škodo. Poznate ljudi, ki so podobni psu, če ga odvežeš. Kakor hitro se čutijo proste, so jih polne gostilne in plesišča: prosti čas jim je povod, da se znorijo. Nisem prav zapisal! Slabši, kot žival so taki ljudje. Žival ima svoj nagon, a ga ne prekorači. Žival sama se ne vpijani, ne zmišljuje si sredstev za pretep in maščevalnost, ne laže in ne vara. Nikdar se žival tako daleč ne spozabi, kot človek, ki pretrga vajeti naravnih in božjih zakonov.

Na drugi strani pa najdeš ljudi, ki jim je prosti čas neprecenljiv dar božji, nudeč jim priliko, da obogate svojo dušo, ter kujejo iz njega vrednote za življenje.